

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

INTEGRACE TURECKÉ MENŠINY DO NĚMECKÉ
SPOLEČNOSTI

POHLEDEM NĚMECKÝCH MÉDIÍ
(DEBATA OKOLO THILO SARRAZINA)

INTEGRATION OF TURKISH MINORITIES IN GERMAN
SOCIETY

FROM POINT OF VIEW OF GERMAN MASSMEDIA
(DEBATE ABOUT THILO SARRAZIN)

Bakalářská práce

Vypracoval: Lubomír Frkal

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Šotola, Ph.D.

Olomouc, 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a všechny použité prameny řádně odcitoval a uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne 25. 3. 2012

Děkuji vedoucímu práce, Mgr. Jaroslavu Šotolovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, jeho čas a připomínky, které mi poskytl před i během vypracování této bakalářské práce.

V Olomouci dne 25. 3. 2012

Anotace

Tato práce se zabývá integrací turecké menšiny v Německu z pohledu médií. Debatu o tomto problému vyvolala kniha T. Sarrazina „Německo páchá sebevraždu“. Jako zdroj informací byl použit prestižní německý týdeník Der Spiegel, který informoval německou veřejnost o probíhajících debatách o integraci Turků do německé společnosti. V těchto debatách jsou uvedeny názory významných představitelů německých parlamentních stran CDU/CSU, SPD, FDP a strany Zelených. Výsledky debaty ukázaly názorové rozdíly mezi těmito stranami, které jsou v této práci analyzovány.

Klíčová slova: T. Sarrazin, Turci, menšina, integrace, vzdělání, jazyk, paralelní společnosti

Abstract

This dissertation is engaged in Turkish minority integration in Germany from the point of view of massmedia. The integration debate started after a date of issue T. Sarrazin's book „Germany commits self - destruction“. As the source of this dissertation was used Der Spiegel, prestige German weekly, which informed German public about the debate of Turkish minority integration in German society. Der Spiegel also informed about all the problems, which were with the integration connected. All German political parties and notable members of the parties expressed their opinions in this debate. They were CDU/CSU, SPD, FDP and Green Party. The results of this debate showed different opinions among German's parliamentary parties. Their opinions are analysed in this dissertation.

Key words: T. Sarrazin, Turkeys, minority, integration, education, language, parallel societies

Obsah

1. Úvod.....	6
1.1. Použité pojmy	8
1.2. Komunity Turků ve městech	9
1.3. Náboženství Turků	10
1.3.1. Úloha mešit	12
1.4. Turecké organizace v Německu	13
1.4.1. DITIB (Dianet Islari Türk Islam Birliği – Türkische-islamische Union der Anstalt für Religion)	13
1.4.2. IGMG (Islamische Gemeinschaft Milli Görüs).....	14
1.4.3. VIKZ (Verband der Islamischer kulturzentren – Süleymancilar)	14
1.4.4. Jamaat un-Nur (Nurcular).....	15
1.4.5. TDG (Türkische Gemeinde Deutschland).....	15
1.5. Formální status imigrantů.....	16
1.6. Vzdělání a jazykové znalosti.....	17
1.7. Sociální oblast a trh práce.....	20
2. Integrace Turků do německé společnosti z pohledu německých politiků a politických stran ..	22
2.1 Názory významných německých politiků na imigraci Turků a jejich integraci do německé společnosti.....	22
2.1.1 Thilo Sarrazin	24
2.1.3 SPD.....	31
2.1.4 FDP.....	33
2.1.5 Die Grünen.....	34
2.2 Hlavní problémy Turků v jejich integraci do německé společnosti.	35
2.2.1 Vzdělání a znalost německého jazyka jako podmínka úspěšné integrace	35
2.2.2 Paralelní společnosti a jejich vliv na integraci	36
2.2.3 Neukölln, symbol neúspěšné integrace.....	38
3. Závěr	40
4. Literatura:	44
4.1 Seznam použitých článků	46

1. Úvod

Podle odhadů žije v osmdesátimilionovém Německu kolem čtyř milionů muslimů. Jde z velké části o potomky tureckých pracovníků, kteří do země přišli v éře německého poválečného hospodářského zázraku. Tito pracovníci přišli do tehdejšího západního Německa na základě smlouvy mezi Bonnem a Ankarou z 30. října 1961, kdy spolkovým kancléřem byl H. Kohl. Je třeba se rovněž zmínit o tom, že obdobné dohody o nábore pracovních sil byly předtím uzavřeny i s Itálií v roce 1955 a Řeckem v roce 1960. Důvody pro uzavření těchto smluv byly pro Německo zřejmé, a to jak politické, tak zejména ekonomické – snížit značný obchodní deficit a zajistit nutný počet pracovníků pro německé hospodářství. V této dohodě se však vůbec neuvažovalo o tom, že by pracovníci z Turecka měli zůstat v Německu natrvalo. A to i přes skutečnost, že byli oproti pracovním silám Němců velmi levní. Nelze opomenout ani další skutečnost, že mimo smluvní najímání cizích pracovníků do Německa sem přicházeli i ti, kteří si Německo představovali jako blahobytné útočiště.

Celý problém migrace pracovních sil do Německa spočíval v pragmatické potřebě imigrace a vstřícné nabídce pomoci vůči všem potřebným. Problematika stála na otázce, zda vůbec něco a kolik vlastně po cizích pracovnících vyžadovat, aby bylo zajištěno dodržování práva a společenských norem. Všemi těmito problémy se prolínají pojmy jako přistěhovalectví, menšiny, integrace, multikulturalismus, asimilace apod. Nelze si však nepovšimnout, že problematika přistěhovalectví v současné době splývá s problematikou „muslimů“, kteří se stali symbolem něčeho cizího a odlišného.

Ačkoliv více než tři milionová turecká menšina představuje největší muslimskou komunitu v Německu, jsou ostatní muslimské minority, ve srovnání s tureckou, více problematické. Možná také proto, že jsou méně čitelné. „Přitom celá řada souvisejících problémů je u všech muslimů stejná nebo obdobná – postavení žen, vztahy mezi pohlavími, výchova dětí, přístup ke vzdělání, snaha izolace komunit do etnických infrastruktur, schopnost komunikace s německým okolím, status cizinců vůči úřadům, přístup k pracovnímu trhu, svoboda náboženského vyznání a výkon náboženských záležitostí a v neposlední řadě i náboženská výuka na německých

školách“¹. Hlavní problém turecké i ostatních muslimských minorit ale spočívá v přístupu ke vzdělání.

Z těchto souvislostí vyplývá mnoho otázek. Jsou muslimské menšiny, a to zejména největší z nich turecká, ochotny se přizpůsobit, moderní německé sekulární společnosti? Jaká je role jejich islámského náboženství pro soužití menšin s jejich většinovým okolím? Kam až může jít multikulturní tolerance a existuje hranice, za níž německá společnost již nemůže ustupovat?

Jistou snahu o řešení těchto problémů ze strany státu můžeme vidět v legislativních inovacích zákona o státní příslušnosti a následně pak v oblasti imigrační, azylové a integrační politiky. Tato opatření stojí na politických základech. V Německu byl zřízen Spolkový úřad pro uznání zahraničních uprchlíků. Jeho úkolem je rozvoj a provádění integračních kurzů, podpora vědeckého výzkumu, migračních otázek, vedení centrálního registru cizinců a koordinace informací o pracovní migraci mezi zahraničními úřady, Spolkovou agenturou pro práci a Německým cizineckým zastupitelstvím.² Otevřeně o těchto problémech hovoří i některé politické strany, např. CDU - CSU, SPD nebo Zelení. Politické strany jsou ale zaměřeny především na tureckou menšinu v Německu, která je již samotným počtem nejviditelnější a tudíž nejvíce čitelná.

¹ Jan Šnidauf - Arabské národnostní menšiny v Německu na pozadí současné diskuse o imigraci, integraci a multikulturalismu, [online], 2006 [cit. 2012-01-11], dostupné z URL: <http://www.amo.cz/publikace/arabske-narodnostni-mensiny-v-nemecku-na-pozadi-soucasne-diskuse-o-imigraci-integraci-a-multikulturalismu-1.html>

² srovnej, Han, Petrus *Soziologie der Migration 3. Auflage*, Stuttgart: Lucius&Lucius, 2010, s. 408

1.1. Použité pojmy

V úvodu této práce je nutno uvést některé pojmy, které se budou v dalších částech vyskytovat:

Menšina - je to početně nižší, nikoliv dominantní skupina osob, která se praktickými anebo domnělými znaky, jako je např. jazyk, původ, náboženství, odlišuje od dominantní většiny. Užití pojmu menšin v širším slova smyslu zahrnuje i skupiny vzniklé v důsledku migrace. Do této kategorie patří i menšiny turecké, definované jako skupiny osob původem z Turecka, žijících kratší či delší dobu či trvale v Německu a to včetně jejich zde narozených potomků. Zároveň je toto skupinové označení podloženo spřízněností předmětné turecké menšiny do určité míry i s jinými menšinami.

Etnicita – „příslušnost k určitému národu, rase nebo kultuře. V praxi platí, že pokud určitá skupina se považuje za etnicky odlišnou, měla by ji tolerantní majoritní společnost jako takovou přijmout. Tato osobní identita se vztahuje na vnímání zkušeností jinými osobami a to na vnímání, které vzniká na základě životopisných dat a znaků“.³

Migrace - zde není jednotná definice, protože se dá definovat v několika oblastech, své místo má i ve vědách biologických. V humanitních vědách je pojem migrace brán jako fenomén, který je s člověkem svázán stejně jako např. jazyk nebo náboženství. Obecně lze tedy říci, že je to proces prostorové změny místa k životu.

Fenomén migrace se zintenzivnil zvláště v posledních desetiletích. Je možno i říci, že dnešní doba je dobou migrace, ať již z jakýchkoliv důvodů. Je aktuálním tématem Evropy v podstatě od 2. poloviny 20. století.

Integrace - je adaptace na prostředí jiné společnosti. Sociologie pak definuje integraci jako začlenění jedince do skupiny a jeho akceptování ostatními členy skupiny. Jde tedy o oboustranný akt začlenění do většinové společnosti, ať již jedince nebo skupiny a jejich přijetí ze strany majoritní společnosti. Výsledky mohou být rozdílné. Imigranti si zachovávají svou kulturní identitu a zároveň přijímají i kulturu majoritní společnosti nebo imigranti si zachovávají pouze svou vlastní kulturu.

³ Heckmann, F. *Etnische Minderheiten, Volk und Nation*, Stuttgart: Verlag F.Enke, 1992, s. 196

„Ale i zde nejde v podstatě o realismus, pouze o představované přání integrace do majoritní společnosti“.⁴ Přitom „sociální debaty a preventivní integrační opatření nezajišťují zcela reálné možnosti integrace“.⁵

Asimilace - imigranti si nezachovávají svou vlastní kulturu a přijímají kulturu majoritní společnosti, stávají se její součástí. „Assimilis – přizpůsobení se, znamená tedy „stát se podobným“.

V sociologii je přizpůsobení různých společenských skupin vzájemné. „Toto přizpůsobení je procesem odhraničení, který se může stát, když členové dvou nebo více kulturních skupin se vzájemně setkají“.⁶

„Ale podmínkou úspěšné integrace je jistá míra asimilace. Asimilace je podmínkou možnosti úspěšné integrace. Na úrovni individua integrace a asimilace neznamenaají, že přistěhovalec musí zapřít svůj původ a odvrhnout své tradice, preference apod“.⁷

1.2. Komunity Turků ve městech

Již z původního ekonomického důvodu migrace cizích pracovních sil do Německa vyplývá, že turecká menšina se soustřeďovala ve své podstatné většině v městských a velkoměstských oblastech, které obecně poskytují této komunitě lepší pracovní a životní podmínky než oblasti venkovské. Jsou i případy, že turecká menšina se usídlila i v centrech měst, které se staly pro majoritní společnost méně atraktivní.

Turci mají tendenci zachovávat jistou soudržnost. To se projevuje ve skupinách, vytvořených na základě společného původu i v koncentraci v sociálně slabých čtvrtích měst. Německé úřady v tom ale začínají vidět i nebezpečí tzv. paralelních společností. Je totiž zcela přirozené, že přistěhovalci hledají v cizím prostředí nejprve blízkost svých krajanů, zázemí rodné řeči a vlastního náboženství. „Podstatným předpokladem přizpůsobení se cizímu prostředí je naučit se jazyk. Paralelní společnost se rozplyne tím rychleji, čím více se její členové snaží integrovat a čím je tato skupina migrantů ekonomicky úspěšnější“.⁸ Na existenci těchto paralelních společností působí i ten fakt,

⁴ Kaube, J. *Otto Normalabweicher*, Hannover: zu Klampen Verlag, 2007, s. 51

⁵ Kaube, J. *Otto Normalabweicher*, Hannover: zu Klampen Verlag, 2007, s. 106

⁶ Boro, I. *Die getürkte republik*. München: Wilhelm Heyne Verlag, 2008. s. 72

⁷ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 270

⁸ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 256 - 257

že „paralelní společnosti jsou většinou koncentrovány v určitém regionu. V oblastech s vysokou nezaměstnaností, kde lidé žijí většinou ze sociálních dávek, dochází snadno i k jejich ghettoizaci. Platí to zejména o berlínské čtvrti Neukölln s jejím tureckým a arabským obyvatelstvem“.⁹

„Prubířským kamenem ochoty se integrovat je postoj k tomu, koho si zvolit za životního partnera. Ale pouhá 3 procenta mladých mužů a 8 procent mladých žen s tureckým migračním pozadím si za životního partnera volí Němce“.¹⁰

Paralelní společnosti vznikají podle přistěhovaleckého modelu migrace, který produkuje homogenní sídlištní oblasti. „Jak hluboké kořeny migranti zapustí a jak velký vliv budou mít na své okolí, závisí na schopnosti a ochotě migrantů se integrovat. Protože v popředí zájmů mnoha migrantů stojí nikoliv vlastní hospodářský úspěch, jehož by bylo možno dosáhnout integrací a odpovídajícím výkonem v povolání, nýbrž jejich zabezpečení a alimentace německým sociálním státem. Německo tak financuje část imigrantů, kteří ve své domovině nevidí žádné šance“.¹¹

Koncentraci tureckých komunit napomáhal také i samotný sociální urbanismus v 70. a 80. letech. Tehdy postavené kompaktní čtvrti levných bytů, dnes např. v berlínském Neuköllnu a Kreuzbergu, obývají z velké části přistěhovalci a němečtí nezaměstnaní. Problémy společenské integrace a mobility postihují totiž všechny skupiny obyvatel podobně. U Turků ale představují spíše sociopolitický problém.

1.3. Náboženství Turků

Turci začínají být, zvláště v poslední době, zobrazováni jako konzervativní skupina s rostoucím nebo i převažujícím vlivem náboženství, jako skupina, která má velké potíže se německé společnosti přizpůsobit.

Islám – jeden z nejzákladnějších faktorů pro úspěšnou integraci Turků do německé společnosti. Islám hraje prakticky nejdůležitější roli ve vzdělávání Turků a jejich dětí v systému německého školství a je základem pro úspěšnou nebo neúspěšnou integraci Turků do německé společnosti.

⁹ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 257

¹⁰ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 257

¹¹ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 258

Islám je monoteistické náboženství. Muslimskou obdobou Boha je Alláh, jehož prorokem je Mohammed. Byl to sjednocující prvek, který se stal podstatou příští hegemonie. „Svatou knihou islámu se stal Korán, který platí jako sbírka učení Mohammeda ve zjevení Alláha“.¹² Čím dále na východ Turecka, tím více věřících a tím zaostalejší oblasti. „Člověk nevyznává islám jenom proto, aby odmítal technický způsob života“.¹³ Je to také sebeochrana věřících proti pokroku.

„Muslim se nachází v Německu mezi dvěma zcela protichůdnými kulturami. Na jedné straně jsou muslimové součástí německé společnosti, na druhé straně jsou stále věřící muslimové“.¹⁴

I islám však v současné době doznává změn, protože „dnes dochází k definování islámu kulturního, v němž jsou hodnoty globalizace rovněž zakotveny. Ale přitom je to však také snaha etablovat postislamismus, v němž pro klasické názory již není místa“.¹⁵

Migrace muslimů do Evropy již není záležitostí přechodnou. „Problémem Západu dnes je, že sice svou politikou imigrační vlnu vyvolal, ale chápal ji jako imigraci dočasnou,“¹⁶ která bude ukončena po dosažení žádoucí ekonomické síly Německa.

Přesto, že je islám uzavřený pro ostatní náboženství, stává prostředkem k dosažení své vlastní hegemonie i v Evropě.

Uvedené zásady a doktríny islámského náboženství nejde oddělit od způsobu života muslimů. Vztah integračního procesu a náboženství je ale vždy formulován pravidly, které určuje kultura přijímající společnosti – majoritní společnosti.

Náboženství migrantů je primárně orientováno na společnost, ze které migranti vyšli. Z toho důvodu může přetrvávat i jejich rezistence vůči integraci.

Integrační proces ve spojení s náboženstvím je složitý, mnohotvárný proces, který nemůže převzít zcela pozitivní nebo zcela negativní argumenty. Podmínky integrace

¹² Robbe, M. a kol. *Welt des Islam*, Berlin: Urania Verlag, 1988. s. 31

¹³ Bannerth, E. *Islam heute - morgen*, Wien: Austria - edition, 1958. s. 156

¹⁴ Nassim Ben Iman *Skutečný nepřítel*, Nakl. Albrechtice: Křesťanský život, 2002. s. 47

¹⁵ Schulze, R. *Dějiny islámského světa ve 20.stol.*, Mnichov: C. H. Beck, 2002. s. 332 - 333

¹⁶ Kuras, B. a kol. *Islám v Evropě – obohacení nebo nebezpečí?*, Praha:CEP, 2006. s. 35

stanovuje přejímací kultura, musí však hledat cesty kompromisu, který by názory sjednotil ve prospěch obou stran.

Náboženství v Německu je vytvářeno pluralismem, který je o náboženství migrantů rozšiřován. Náboženství migrantů se etabluje jako instituce německé společnosti a zájmy jednotlivých institucí i jejich případný střet patří k rysům pluralismu.

1.3.1. Úloha mešit

V souvislosti s islámským náboženstvím turecké menšiny je třeba zdůraznit úlohu mešit. Mešity zajišťují kontakty mezi muslimskými věřícími, jejich kulturou a s veřejností, slouží ale především k bohoslužbám.

„Téměř všechny mešity, hlavně střední a velké, zajišťují i sportovní kurzy, kde jsou prostory mešity využívány také jako tělocvičny zvláště pro muslimské ženy, které se mohou věnovat cvičení i přes svoje, někdy velmi specifické, způsoby oblékání. Hodně mešit nabízí vzdělávací kurzy - převládají jazykové kurzy němčiny a turečtiny a také kurzy pro mládež na doplnění vzdělání. Tyto kurzy jsou určeny i pro turecké ženy v domácnosti. Pokud se jedná o kurzy němčiny, jsou tyto zajišťovány i pracovními úřady. Je třeba se též zmínit o projektu z roku 2009 „integrace vzděláním“, který byl uveden pod názvem „Xenos“. Tento projekt byl zajišťován Německým ministerstvem práce a sociálních věcí“.¹⁷

Nezastupitelnou roli v mešitách mají imámové, duchovní islámu, kteří zajišťují náboženskou výchovu dospělých i dětí.

Mešity byly a zůstávají problémem německé společnosti. Nejen pro svou, někdy skrytou antiintegrační činnost, ale i pro svůj počet v německých městech. Pro ilustraci lze uvést např. jejich počet v některých velkých německých městech.¹⁸

¹⁷ Europäischer Sozialfonds für Deutschland, Bundesministerium für Arbeit und Soziales, Xenos, [online],2011 [cit. 2012-01-11], dostupné z URL:

http://www.esf.de/portal/generator/10024/akademie_klausenhof.html

¹⁸ turci v nemecku, [online],2009 [cit. 2012-01-11], dostupné z URL: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=turci_v_nemecku

	počet muslimů	počet mešit
Berlín	150 000	47
Hamburg	85 000	40
Duisburg	46 000	24
Düsseldorf	25 000	18
Kolín n/R	82 000	45
Mannheim	22 400	5
Stuttgart	30 000	20

1.4. Turecké organizace v Německu

Turecké organizace v Německu mají za úkol především organizovat náboženskou, kulturní, vzdělávací, právní i politickou činnost. „Turečtí muslimové v Německu se mohou sdružovat v mnoha různorodých organizacích, které navzájem propojují náboženská, kulturní, sociální i politická činnost. Zůstává ale skutečností, že náboženství – islám využívá těchto organizací ke své strategii získávání politického vlivu mezi Turky i mezi jinými muslimskými menšinami.“¹⁹

Mezi nejdůležitější turecké organizace v Německu patří:

1.4.1. DITIB (Dianet Isleri Türk Islam Birliği – Türkische-islamische Union der Anstalt für Religion)

Organizace vznikla v roce 1984 pod vrchním úřadem náboženství v Turecku.²⁰ „Sdružení (mešity) pracují zejména v náboženské, sociální a kulturní oblasti. K náboženským aktivitám patří kurzy Koránu, organizování modliteb a organizování soutěží v recitaci Koránu. K sociálním službám patří pastorační péče o muslimské vězně, o pacienty v nemocnicích“.²¹ Je nabízena i pomoc při řešení rodinných

¹⁹ Akbulut, D. *Türkische Moslems in Deutschland*, Ulm: Manuscripte, 2003. s. 72

²⁰ srovnej, Čollák, Petr *Vliv náboženství na integraci imigrantů, role muslimských organizací při integraci tureckých muslimů do německé společnosti*, Masarykova univerzita, Brno, [online], 2011, [cit. 2012-03-23], dostupné z: http://is.muni.cz/th/145505/ff_b/bakalarska_prace77.txt

²¹ Klapetek, M. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku a význam*

problémů. „DITIB je politicky nestranná a jejím základním cílem je zastupovat tureckou menšinu v dialogu s veřejností a se zástupci jiných náboženských organizací. Aktivně spolupracuje s německými úřady – zejména se Spolkovým úřadem pro migraci a uprchlíky“.²²

1.4.2. IGMG (Islamische Gemeinschaft Milli Görüs)

Islámské společenství národního postoje bylo založeno v roce 1995.²³ „Oficiálně IGMG spolupracuje při integraci tureckých migrantů, ale vyžaduje rovněž zachování náboženské a kulturní identity a mnohé požadavky na integraci ze strany německého státu odmítá jako nepřípustnou asimilaci. U IGMG je sporné, zda jde o náboženské hnutí nebo o politickou organizaci“.²⁴

1.4.3. VIKZ (Verband der Islamischer kulturzentren – Süleymancilar)

Spolek islámských kulturních center byl založen v Kolíně n/R.²⁵ „K hlavním jeho činnostem patří duchovní rozvoj jedinců, organizování vzdělání pro děti, mládež i dospělé, které je většinou zaměřené na vzdělání v islámu a recitaci Koránu. K dalším aktivitám patří kurzy počítačů a výuka němčiny pro ženy v domácnosti. Rovněž tříleté studium islámu nejen pro budoucí imámy, ale i pro ostatní“.²⁶

náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západní společnosti, Brno: Masarykova univerzita-FF, 2010. s. 48

²² Akbulut, D. *Türkische Moslems in Deutschland – ein religionssozialgischer Beitrag zur Intergrationsdebatte*, Ulm: Manuscripte, 2003. s. 64 - 66

²³ srovnej, Čollák, Petr *Vliv náboženství na integraci imigrantů, role muslimských organizací při integraci tureckých muslimů do německé společnosti*, Masarykova univerzita, Brno, [online], 2011, [cit. 2012-03-23], dostupné z: http://is.muni.cz/th/145505/ff_b/bakalarska_prace77.txt

²⁴ Klapetek, M. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku a význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západní společnosti*, Brno: Masarykova univerzita- FF, 2010. s. 63

²⁵ srovnej, Čollák, Petr *Vliv náboženství na integraci imigrantů, role muslimských organizací při integraci tureckých muslimů do německé společnosti*, Masarykova univerzita, Brno, [online], 2011, [cit. 2012-03-23], dostupné z: http://is.muni.cz/th/145505/ff_b/bakalarska_prace77.txt

²⁶ Klapetek, M. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku a význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západní společnosti*, Brno: Masarykova univerzita-FF, 2010. s. 92

1.4.4. Jamaat un-Nur (Nurcular)

Společenství světla bylo založeno v roce 1979 v Kolíně n/R. Toto společenství neorganizují mešity. Z hlediska politického společenství sympatizuje s politikou sociální demokracie Německa. Cílem je pomáhat mladým lidem, kteří jsou v krizi identity a starat se o duchovní potřeby muslimů.²⁷

1.4.5. TDG (Türkische Gemeinde Deutschland)

„Turecká komunita v Německu byla založena v roce v roce 1995 a je největší migrační vnitřně samostatnou organizací v Německu. Je to spolkové sdružení, jehož zemské a odborné spolky - kulturní a sportovní kluby, sdružení rodičů a učitelů, jsou organizovány asi v 280 spolkách ve smyslu mezinárodně - politického neutrálního spolku, který zastupuje zájmy v Německu žijících občanů z Turecka. Turecká komunita a odborné spolky mají k dispozici dlouholeté a rozsáhlé zkušenosti s projekty z EU, se spolkovými a zemskými projekty a to obzvláště v oboru začlenění do pracovního trhu, vzdělání, integrace a patriciátu, nevyjímaje i antidiskriminační projekty“.²⁸

Turecká komunita v Německu je důležitým prvkem při časté proměnlivosti národních integračních zájmů. Uvedené turecké organizace se vůči svým německým spoluobčanům ucházejí o zachování politické, právní a sociální rovnosti a rovného zacházení. Snaží se rovněž o zabránění jakékoliv diskriminace proti nim a zachování vzájemného soužití s německou společností ve společném státě.

²⁷srovnej, Čollák, Petr *Vliv náboženství na integraci imigrantů, role muslimských organizací při integraci tureckých muslimů do německé společnosti*, Masarykova univerzita, Brno, [online], 2011, [cit. 2012-03-23], dostupné z: http://is.muni.cz/th/145505/ff_b/bakalarska_prace77.txt

²⁸ Türkische Gemeinde in Deutschland, [online], [cit. 2012-01-23]dostupné z URL: <http://www.50jahre-migration-tuerkei.de/projektpartner/tuerkische-gemeinde-in-deutschland.html>

1.5. Formální status imigrantů

Z počátku imigrace cizích pracovníků do Německa prakticky neexistovala žádná zákonná ustanovení, která by imigrantům umožňovala změnit dočasný pobyt v trvalý. Imigrantům byla pouze ústavou garantována základní práva, což bylo však zaručováno všem, kteří se nacházeli na území Německa. Až v roce 1965 vstoupil v platnost Cizinecký zákon, který dal právní jistotu všem imigrantům pracujícím v Německu. Imigranti měli zaručeno, že během jejich pobytu v Německu pro ně platí německý právní řád stejně jako pro ostatní německé zaměstnance.²⁹

Imigraci Turků do Německa a jejich začleňování do německé společnosti upravil až Přistěhovalecký zákon (Zuwanderungsgesetz) a v jeho rámci pak pobytové právo (Aufenthaltsrecht). Přistěhovalecký zákon z 1. 1. 2005 přinesl výrazné změny do celého systému německého cizineckého práva. Redukuje počet různých pobytových titulů (povolení k pobytu) z pěti na dva - povolení k pobytu a povolení k usazení. Nově byl vytvořen i Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (zaměřený na koncepci integračních kurzů pro cizince, vedení centrálního registru cizinců a realizaci dobrovolného návratu do vlasti). Stanovuje i dva stupně kvalifikace migrantů. Vysoce kvalifikovaní získají automaticky povolení k usazení i spolu se svými doprovázejícími rodinnými příslušníky. V případě středně a níže kvalifikovaných pracovníků lze pracovní trh otevřít jen pro určité profesní skupiny.

Na poli integrace přichází zákon s povinnými integračními a jazykovými kurzy pro nově příchozí cizince i se sankcemi v případě nedodržení této povinnosti. Již přítomní cizinci při pobírání podpory v nezaměstnanosti jsou povinni tyto kurzy navštěvovat. Za neúčast je krácení sociálních dávek.³⁰

„V azylovém řízení dochází ke zrovnoprávnění všech azylantů, kteří vždy obdrží časově omezený pobytový status a v případě trvajících příčin azylu případně pak neomezený status na základě zkušebního pohovoru i povolením k usazení. Všichni držitelé azylu získávají přístup k pracovnímu trhu.“³¹

²⁹ Jan Šnidauf - Arabské národnostní menšiny v Německu na pozadí současné diskuse o imigraci, integraci a multikulturalismu, [online], 2006 [cit. 2012-01-11], dostupné z URL: <http://www.amo.cz/publikace/arabske-narodnostni-mensiny-v-nemecku-na-pozadi-soucasne-diskuse-o-imigraci-integraci-a-multikulturalismu-1.html>

³⁰ srovnej, tamtéž

³¹ srovnej, tamtéž

Nejvýznamnějším důsledkem platnosti Přistěhovaleckého zákona se stává možnost získání pobytového statutu místo neustále obnovovaných povolení na základě již dříve přiznaných. Realitou se staly zmíněné nově zavedené integrační a jazykové kurzy a to nejen pro nové imigranty, ale i pro osoby již v Německu pobývajících, pokud pobírají sociální dávky. Je to příspěvek k integraci a to i včetně žen a výchovy dětí.

Německé pobytové právo, platné až do komplexní reformy v rámci přistěhovaleckého zákona a účinné od 1. 1. 2005, se vyznačovalo komplikovaností, mj. i kvůli velkému počtu typů povolení k pobytu.³²

„Naturalizace Turků, i ostatních menšin, se řídí zákonem platným od roku 1999, který přistěhovalcům ulehčil podmínky pro získání občanství a obsahuje i teritoriální princip pro přiznání občanství novorozencům v rodinách menšin. Tento zákon značně ulehčuje podmínky naturalizace.“³³

Pro ilustraci uvádím studii z Die Welt - „Türken sind die Sorgenkinder der Integration“, jenž uvádí vztah turecké menšiny k hodnotám německé společnosti.

Životní hodnoty

respekt k právu a pořádku	tolerance názorů	vliv a moc	
95,8	63,5	30,3	v %

(Quelle: RAM, 2006/2007, 4576 respondentů)³⁴

1.6. Vzdělání a jazykové znalosti

Hledisko vzdělání při náboru pracovních sil nehrálo v počátku žádnou roli. Spíše naopak, předpokládalo se, že taková pracovní síla bude v zaměstnání spokojena a nebude mít zájem získat lepší, kvalifikovanější místo. O školní a profesní kvalifikaci se náboroví pracovníci nestarali.

³² srovnej, tamtéž

³³ srovnej, tamtéž

³⁴ Welt online - Türken sind die Sorgenkinder der Integration. [online], 17.4.2010 [cit. 2012-01-11], Dostupný z: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article7222075/Tuerken-sind-die-Sorgenkinder-der-Integration.html>

Z hlediska jazykové kvalifikace byla situace obdobná, pouze malý počet mužů i žen z migrantů byl schopný německy mluvit a rozumět. Tato situace byla zřejmá u tureckých migrantů první generace. Jejich podíl však s rostoucí délkou pobytu klesá a postupem času se začíná zlepšovat. Zde je nutno se zmínit o německém vzdělávacím systému. Tento systém má tři větve.

„V Berlíně obvykle děti nastupují do 1. třídy v 6 letech a základní školu opouštějí po absolvování 6. třídy ve věku 9 - 10 let, další 3 roky jako částečná pro učně, celkem tedy 12 až 13 let. Německý vzdělávací systém se dělí do tří větví – po skončení základní školy všechny děti získají doporučení ke studiu na jednom ze tří typů středních škol – Gymnasium, Realschule či Hauptschule. Absolvování gymnazia umožňuje studium na vysoké škole. Realschule a Hauptschule se ukončuje s možností podání přihlášky na profesní vzdělávání v oborech, které nevyžadují vzdělání na vysoké škole. Přitom úroveň vzdělání i profesní kvalifikace na Realschule je vyšší než na Hauptschule“.³⁵ Na školách typu Hauptschule dominují právě studenti z řad migrantů, turecké studenty nevyjímaje. Problémy tureckých dětí v základních školách i tureckých studentů jsou hlavní příčinou jejich pozdějších neúspěchů na trhu práce.

„Turci mají nejvyšší kvótu nedokončené školní docházky, nejnižší počet maturantů, nejvíc lidí bez profesního vzdělání, nejnižší kvótu zaměstnanosti a nejméně samostatně výdělečně činných osob. Integrace Turků se tím stává centrálním problémem celé německé společnosti“.³⁶ Tuto situaci však nejlépe vystihuje statistické vyjádření problému jejich vzdělání.

„Mezi tureckými muslimy nemá dokončenou žádnou školu 27 % osob a maturitu jich má pouhých 8 procent. Pokud nemají migrační zkušenost, nedokončí jich žádnou školu 9 procent a maturitu jich získá 12 %. Stejně staří Němci nedokončí základní školu 1,6 % a maturitu jich zvládne 34 %“.³⁷

Na uvedené situaci ve vzdělání turecké menšiny má bezpochyby negativní vliv i znalost německého jazyka tureckých migrantů, která ve většině případů neodpovídá délce jejich pobytu v Německu. Většina mladých Turků nehovoří německy tak, aby měli předpoklad úspěšného zvládnutí studia u různých typů škol.

³⁵ Migrace online.cz, Základní škola Azize Nesine v Berlíně: bilingvní turecko – německá základní škola, [online], 2007, [cit. 2012-03-11], dostupný z. <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1964187>

³⁶ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 250

³⁷ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 251

Studie o stupních dosaženého vzdělání uvádí Die Welt v článku „Türken sind die Sorgenkinder der Integration“.

	bez ukončeného vzdělání	nižší vzdělání	střední vzdělání	vyšší vzdělání
Turci	13,1%	61,0%	16,0%	9,9%
Poláci	1,0%	37,4%	22,7%	38,9%

(Quelle: RAM, 2006/2007, 4262 respondentů mezi 15-79 lety)³⁸

Z pěti největších skupin cizinců v Německu (Turci, Jugoslávci, Italové, Řekové a Poláci) to mají Turci v integraci do německé společnosti a na trhu práce nejobtížnější. Téměř pětina z nich žije ze sociálních dávek Hartz IV. Výzkum to zdůvodňuje nedostatečným vzděláním, neznalostí německého jazyka a zásadními rozdíly ve způsobu života. Turecké ženy by nejraději vzdělávaly své děti doma, ale tam se většinou mluví turecky. Pro srovnání jsou uvedeny údaje polské menšiny s nejlepšími výsledky v kategorii vyšší vzdělání.

Integrační komisařka Maria Böhmer k tomuto říká: „Nejen pro turecké migranty, ale pro všechny migranty platí, že jen dobré vzdělání a dobré znalosti německého jazyka jim otvírá možnost úspěšné budoucnosti.“³⁹

Výzkum jazykových znalostí uvádí Die Welt též v článku „Türken sind die Sorgenkinder der Integration“.

(Průměr znalostí němčiny a mateřského jazyka)

	mateřský jazyk	německý jazyk
Turci	5,35	4,41
Italové	5,38	4,89

Jazykové znalosti jsou prezentovány na základě dosažení hodnot: 1 - žádná znalost, 2 - velmi špatná, 3 - špatná, 4 - průměrná, 5 - dobrá, 6 - velmi dobrá. Výsledky jsou uváděny jako statistický průměr s přihlédnutím k počtu respondentů.

³⁸Welt online - Türken sind die Sorgenkinder der Integration. [online],17.4.2010 [cit. 2012-01-11], Dostupný z: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article7222075/Tuerken-sind-die-Sorgenkinder-der-Integration.html>

³⁹ tamtéž

(Quelle: RAM, 2006/2007, 4572 německých respondentů, 4568 respondentů mateřského jazyka).⁴⁰

Pro srovnání jsou uvedeny údaje italské menšiny s nejlepšími znalostmi německého jazyka.

Snahou německého vzdělávacího systému je proto napravit tyto skutečnosti zaváděním tzv. bilingvních škol pro turecké děti. Úsilí ve vzdělávání na těchto školách je na druhé straně snižováno značným počtem škol s velmi špatnou úrovní, jak je tomu ve většině škol paralelních společností.

1.7. Sociální oblast a trh práce

V průměru nízké vzdělání turecké menšiny v Německu odpovídá i jejich nízkým šancím získat dobře placenou práci. To vyvolává v německém sociálním systému druhotný efekt v možnostech příjmu sociálních dávek. Přitom ale „diskriminace jako důvod chabých úspěchů muslimských migrantů ve vzdělávání a zaměstnanosti nepřipadá v úvahu“.⁴¹ Souhrnně lze konstatovat negativní faktory slabých úspěchů muslimských migrantů ve vzdělání a na pracovním trhu těmito příčinami:

„Specifická problematika migrantů muslimského původu, včetně Turků, vykazuje stále tytéž jevy – podprůměrná integrace do pracovního trhu, nadprůměrná závislost na sociálních transferech (Hartz IV), podprůměrná účast na vzdělávání, nadprůměrná fertilita, prostorová segregace s tendencí k utváření paralelních společností, nadprůměrná religiozita a nadprůměrná kriminalita. Předpokládalo se také, že tito migranti západoevropský systém hodnot - demokracii, kulturní a náboženskou svobodu, individuální snahu o blahobyt a seberealizaci – postupně přijmou a že rozdíly se nejpozději během dvou, tří generací rozplynou. K tomu ale nedošlo, spíše naopak“.⁴²

V konečném životním uplatnění na reálném trhu práce se pak turečtí migranti s takovým vzdělávacím deficitem dokáží sotva vyrovnat ostatním. Na to má vliv i vysoký podíl žen v domácnosti - skoro dva a půlkrát vyšší než je německý průměr.

⁴⁰ tamtéž

⁴¹ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 251

⁴² Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 231 - 232

Studie zdrojů příjmů domácností v absolutních číslech uvádí Die Welt v článku: „Türken sind die Sorgenkinder der Integration.“

	příjmy z živností	dětské přídavky	renta - penze	nezaměstnaní II	příjmy z nájmu	nezaměstnaní I
Turci	62,8%	49,4%	17,1%	15,2%	7,5%	5,6%

pozn.: **nezaměstnaní I** – základní podpora v nezaměstnanosti, **nezaměstnaní II** – po ukončení podpory v nezaměstnanosti dávky životního minima podle sociální potřeby

(Quelle: RAM, 2006/2007, 4576 respondentů)⁴³

Vzděláváním turecké menšiny, jejich jazykovými problémy, začleňováním do německého vzdělávacího systému a trhu práce a zejména politickou a sociální diskuzí v Německu o úspěchu či neúspěchu integrace Turků do německé společnosti jsou další fenomény, kterými se budu dále zabývat. Proto mým hlavním úkolem je zmapovat názory německých politiků hlavních parlamentních stran zveřejněných v tisku o současných problémech imigrace muslimů do Německa, ať již kladné či záporné tak, abych je mohl vyhodnotit a získat potřebné informace o stavu jejich současné imigrace a integrace.

⁴³ Welt online - Türken sind die Sorgenkinder der Integration. [online],17.4.2010 [cit. 2012-01-11], Dostupný z: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article7222075/Tuerken-sind-die-Sorgenkinder-der-Integration.html>

2. Integrace Turků do německé společnosti z pohledu německých politiků a politických stran

V hlavní části mé práce o imigraci a integraci muslimů do Německa jsem se zaměřil na německý tisk z konce roku 2010 po vydání knihy T. Sarrazina „Německo páchá sebevraždu,“ která v Německu vyvolala rozsáhlou debatu o imigraci muslimů do Německa i o jejich integraci do německé společnosti. Jako zdroj informací jsem si vybral týdeník Der Spiegel, prestižní týdeník s dlouhou tradicí. Vybral jsem si ho také proto, že je to seriózní týdeník, který objektivně informuje německou veřejnost o závažných problémech společnosti. Proto také v hlavní části této práce mapuji politické debaty významných politiků parlamentních stran, zúčastněných na celoněmecké debatě o tomto, v současné době závažném politicko - kulturním problému.

Analýza byla provedena z 36 článků zveřejněných v týdeníku Der Spiegel. Analýzu jsem prováděl z vyjádření předních německých politiků a odborníků. K analýze byla použita internetová verze týdeníku Der Spiegel.

Rovněž zde uvádím nejdůležitější fakta o integraci imigrantů z muslimských zemí, která mají bezprostřední vliv na německou společnost. Vývoj debaty podléhal změnám v názorech politiků i stran, což potom tvoří celou mozaiku návrhů i požadavků na řešení tohoto, pro současné Německo jednoho z nejdůležitějších problémů.

2.1 Názory významných německých politiků na imigraci Turků a jejich integraci do německé společnosti.

V německém politickém spektru má každá parlamentní strana své představitele, kteří zaujímají v politickém dění stran vedoucí místa. Z názorů těchto politiků na dané téma jsem zvolil ty, kteří se ke stavu imigrace a integrace Turků vyjadřovali v tisku nejčastěji a jejich stanoviska vyvolávala debatu u představitelů ostatních stran. Podstatná část těchto debat byla odezvou na knihu T. Sarrazina „Německo páchá sebevraždu“, která

byla přijata německými politiky ve většině případů negativně. Avšak někteří politici, zejména stran vládní koalice, měli i souhlasné názory na závěry T. Sarrazina uvedené v citované knize. Proto nejdříve uvádím polemiku na názory T. Sarrazina, vedoucího pracovníka Bundesbank, týkající se imigrace a integrace Turků i jiných imigrantů z muslimských zemí do německé společnosti.

V tabulce uvádím přehled všech účastníků, kteří se vyskytují v použitých článcích týdeníku Der Spiegel alespoň dvakrát.

Jméno, politická příslušnost	funkce	počet vystoupení v článcích
Angela Merkelová - CDU	kancléřka	8
Christian Wulff - CDU	prezident	8
Thilo Sarrazin - SPD	politik, finančník	7
Horst Seehofer - CSU	předseda CSU, ministerský předseda Bavorska	7
Maria Böhmer - CDU	členka parlamentu, zmocněnec vlády pro otázky migrace, uprchlíků a integrace	4
Sigmar Gabriel - SPD	předseda SPD	4
Thomas de Maizière - CDU,	ministr vnitra	3
Rainer Brüderle - FDP	politik FDP	3
Renate Kühnast - Die Grünen	politčka – Strana Zelených	2
Christian Lindner - FDP	člen parlamentu, gen. sekretář FDP	2

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že největší zastoupení v debatě mají politici vládní koalice a opozice. Nejdůležitější politici vybraní do hlavní části práce jsou kancléřka Angela Merkelová, prezident Christian Wulff, předseda CSU Horst Seehofer, ministr vnitra Thomas de Maizière, předseda SPD Sigmar Gabriela a politik a finančník Thilo

Sarrazin. Ostatní osoby uvedené v hlavní části dokreslují celkovou situaci, komunistická strana Die Linken není týdeníkem Der Spiegel reflektována.

2.1.1 Thilo Sarrazin

Nejvíce diskutovanou a také nejvíce kritizovanou osobou v debatě o imigraci a integraci Turků a jiných imigrantů z muslimských zemí je bezesporu **T. Sarrazin, SPD**, který ve své knize podrobně analyzuje problémy imigrace a integrace Turků a muslimů z jiných zemí v Německu. Podstata jeho názorů spočívá v tom, že neúspěšná integrace Turků i Arabů spočívá v selhávání vlády a její integrační politiky. Připouští ale selhávání i muslimských imigrantů pro nedostatek zájmu o vzdělání, vůli naučit se německý jazyk a neochotě se vzdát svých navyklých způsobů života. Část těchto imigrantů se integrovat nechce vůbec. V některých kapitolách své knihy však zaujímá kontroverzní názory na dědičné působení genů u imigrantů z muslimských zemí, na budoucí demografický vývoj německé populace a na nejistou budoucnost německého národa. „Problematika přistěhovalců a integrace, o níž je třeba hovořit a která se časem sama od sebe automaticky nevyřeší, představují dnes v Německu výhradně migranti z Turecka, Afriky a Blízkého a Středního východu, kteří jsou z více než 95 procent muslimské víry“.⁴⁴

Jeho názory na imigraci a integraci Turků a jiných muslimských zemí vycházejí z těchto předpokladů:

- muslimští imigranti ve své většině přicházejí do Německa s nízkým vzděláním a nemají zájem si vzdělání doplnit
- děti těchto imigrantů často nedokončí základní školu - Grundschule nebo ji dokončí s nevalnou úrovní
- k nedostatečnému vzdělání přistupují i malé, někdy zcela nedostatečné znalosti německého jazyka, což je ve 3. a 4. generaci imigrantů na pováženou
- u muslimských imigrantů se projevuje nadprůměrná religiozita spočívající v pevné a neměnné islámské víře

⁴⁴ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 228 - 229

- v rodinném prostředí těchto imigrantů je malý zájem o vzdělání svých dětí. Dochází pak k separaci muslimských dětí ve školách s větším počtem žáků muslimského původu
- malá snaha se integrovat vyplývá i ze zdůrazňování své kulturní jinakosti, tradičních způsobů života apod. a neuznávání západoevropského systému hodnot
- z nedostatku vzdělání, nedostatečné znalosti německého jazyka pak vyplývá i jejich malá nebo žádná možnost uplatnění na německém trhu práce
- neúspěšní žadatelé o práci zůstávají nezaměstnaní a jsou částečně nebo úplně závislí na státních transferech - Hartz IV
- důsledky pak jsou ve zvýšeném odloučení od německých obyvatel a vzniku paralelních společností.⁴⁵

Řešení těchto problémů vidí v omezení imigrace, zlepšení systému vzdělávání v německém školství tak, aby bylo průchodné i pro děti muslimských imigrantů a v zavedení celodenní péče pro tyto děti od školky po základní školu.

„Z hospodářského hlediska muslimskou imigraci v Evropě nepotřebujeme. V každé evropské zemi stojí muslimští imigranti, vzhledem k jejich nízkému podílu na výdělcích a vysokým nárokům na sociální služby, státní pokladnu více, než jaký je jejich přínos k hospodářské nadhodnotě“.⁴⁶

T. Sarrazin trvá na svých názorech a na svých přednáškách s německou veřejností vysvětluje své názory, které pokládá za správné. I když je posluchači často kritizován, jeho kniha se stala bestsellerem a názorově rozdělila zemi. Jeho názory jsou však v některých případech kontroverzní a mohou způsobit jeho odchod z Bundesbank i z SPD.

Proti jeho názorům se zvedla vlna kritiky nejen od politiků vládní koalice CDU/CSU, ale i od politiků jeho vlastní strany SPD.

T. Sarrazin svými názory vyvolal debatu o imigraci a integraci Turků v Německu napříč německým politickým spektrem parlamentních stran. Na jeho názory reagovali političtí představitelé kritickými vystoupeními nejvíce z vládní koalice CDU/CSU. V názorech na integraci však vláda nebyla jednotná. Ve straně CDU/CSU přišli někteří političtí činitelé

⁴⁵ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 231 - 232

⁴⁶ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 234

s názory, které integrační politiku nejen kritizují, ale v některých případech s vládní politikou integrace nesouhlasí. Rovněž opoziční SPD nesouhlasí s názory T. Sarrazina, ale přiznává, že některé jeho názory jsou pravdivé. Debaty o problémech integrace Turků však SPD využívá i ke kritice vládní politiky integrace.

2.1.2 CDU/CSU

Koalice vládních stran CDU/CSU zastává názor o úspěšné integraci Turků a Arabů v Německu. Ve svém programu o integraci zastává stanovisko, že integrace neznamena, že jsou si všichni ve společnosti rovni, ale že všichni mají stejné příležitosti ke vzdělání, uplatnění se ve společnosti a stejné příležitosti k prosperitě.⁴⁷

Do role kritika Sarrazinových názorů na imigraci a integraci Turků a Arabů se postavila kancléřka **Angela Merkelová (CDU)**, která se k jejich integraci staví výhradně kladně a oceňuje jejich úspěchy v integraci. Názory T. Sarrazina pokládá za absurdní. Opakovaně však vyzývá k jejich lepší a důslednější integraci. „Naučte se německy a naučte se dodržovat německé zákony“, řekla na adresu Turků A. Merkelová. Její názory na integraci Turků oceňuje i turecký premiér R. T. Erdogan.

Na obranu názorů A. Merkelové se postavil i turecký prezident **Abdullah Gül**, který vyzval Turky v Německu, aby se začlenili do německé společnosti. Integrace však musí začínat již v mateřské škole s výukou německého jazyka. „Když člověk nezná jazyk země, ve které žije, nikde se neuplatní, ani jako jednotlivec v práci, ani ve společnosti“.⁴⁸

Se svým kladným stanoviskem k integraci Turků v Německu se k A. Merkelové přidává i prezident **Christian Wulff (CDU)**, který bezvýhradně podporuje A. Merkelovou v jejích názorech na T. Sarrazina.

⁴⁷ srovnej, SPIEGEL ONLINE – Parteiprogramme liefern nur wolkige Versprechen, [online],9.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716612,00.html>

⁴⁸ SPIEGEL ONLINE – Gül lobt Özils Entscheidung für Deutschland, [online],16.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723478,00.html>

Problémy Ch. Wulffa ale nastaly s jeho prohlášením při návštěvě tureckého parlamentu, kde řekl, že islám je součástí Německa. „Islám patří k Německu“⁴⁹, řekl Ch. Wulff. Za tento výrok sklídil pochvalu pouze od turecké vlády. Ch. Wulff na kritiku své osoby reagoval prohlášením, že tento výrok směřoval proti Sarrazinovi a jeho knize, kde uvádí své kontroverzní názory na islámské náboženství, jako jednu ze základních překážek úspěšné integrace Turků v Německu. Dále na obranu své osoby tvrdil, že německo - turecké vztahy a tím i všechny problémy, týkající se integrace, jsou pod kontrolou všech politických stran v Německu a jeho prohlášení mělo být také vstřícným gestem k integraci muslimů do německé společnosti. „Svoboda náboženského vyznání je součástí našeho chápání Evropy, jako společnosti založené na západních hodnotách“⁵⁰, řekl Ch. Wulff. Bylo to vstřícné gesto zejména vůči Turkům při jeho návštěvě Turecka, namítají jeho kritici.

Také turecký tisk teď vidí Ch. Wulffa spíše pozitivně, kdežto kancléřku A. Merkelovou spíše negativně, protože odmítnutím multikulturalismu chce pouze zabránit novým problémům v integraci a vzniku dalších paralelních společností. „Přístup k multikulturalismu selhal, selhal absolutně“⁵¹, prohlásila A. Merkelová v německém parlamentu Mladé unie členů CDU v Postupimi.

Aby zmírnil kritiku své osoby, Ch. Wulff poukázal také na potíže v integraci muslimů v Německu, když řekl: „Problémy integrace jsou také v přetrvávání státní podpory, kriminality, násilí, odmítání vzdělání a tím i ztížené uplatnění tureckých imigrantů v německé společnosti“⁵². Prohlásil také, v souladu s ostatními politiky koalice i opozice, že „kdo chce žít v Německu, musí dodržovat naše zákony a přijmout náš způsob života.“⁵³ Svým kritikům také připomněl, že v Turecku vznesl požadavek, aby křesťané v islámských zemích měli právo vyznávat svou víru a stavět kostely.

⁴⁹ SPIEGEL ONLINE – Heikler Trip für Nummer 1, [online],17.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723036,00.html>

⁵⁰ SPIEGEL ONLINE – Wulffs türkische Lehrstunde, [online],19.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,724046,00.html>

⁵¹ SPIEGEL ONLINE – Merkel erklärt Multikulti für gescheitert, [online],16.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,724046,00.html>

⁵² SPIEGEL ONLINE – Heikler Trip für Nummer 1, [online],17.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723036,00.html>

⁵³ SPIEGEL ONLINE – Wulffs türkische Lehrstunde, [online],19.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,724046,00.html>

Mezi největší kritiky vládní politiky integrace patří **Horst Seehofer (CSU)**, jehož názory na imigrační a integrační politiku vlády nejsou pouze v souladu s většinovými kladnými názory vládních politiků, ale často vycházejí z názorů T. Sarrazina. Jeho nesouhlas s imigrací Turků a Arabů do Německa vychází z náboženské a kulturní odlišnosti těchto imigrantů, což ohrožuje Německo jako křesťanskou zemi. Imigranty dělí na dobré a špatné a na muslimské a nemuslimské. Tyto jeho názory nahrávají německé krajní pravici, přesto ale trvá na svých názorech a kritiku od vládních politiků považuje za nepochopení. Ve svých dalších projevech pak dává najevo svůj nesouhlas s imigrací Turků a Arabů do Německa, protože německá ekonomika již přistěhovalectví nepotřebuje, zvláště pak ne z jiných kultur. „Je jasné, že přistěhovalci z jiných kultur, jako z Turecka a arabských zemí, se obtížně integrují. Došel jsem k závěru, že nepotřebujeme žádné imigranty z jiných kultur,“⁵⁴ prohlásil H. Seehofer. Kancléřka A. Merkelová mu oponuje „Německo je a zůstane kosmopolitní zemí“.⁵⁵ I když je H. Seehofer členem koalice, jeho protimuslimské názory donutily kancléřku A. Merkelovou, aby proti němu opět vystoupila. Prohlásila, že doufá, že muslimští imigranti se cítí v Německu dobře a Německo, jako kosmopolitní země, bude vždy podporovat jejich integraci do německé společnosti.

H. Seehofer navrhl také sedmibodový systém pro podmínky imigrace. Vychází z toho, že Německo nebylo imigrační zemí a předpokládá změnu imigračního zákona, regulaci imigrace pouze na kvalifikované síly, integraci jako další kritérium a sankce za neochotu se integrovat ve formě pokud a snížení dávek.⁵⁶

Názory H. Seehofera neodpovídají názorům většiny pravicových politiků, ale je třeba věnovat více pozornosti imigrantům z muslimských zemí, kteří musí přijmout hodnoty německé společnosti. **Erika Steinbach (CDU)** tvrdí, že: „kdo má hlavu v písku, nemůže rozpoznat problémy a není schopen je řešit“.⁵⁷

⁵⁴ SPIEGEL ONLINE – Proteststurm gegen Seehofers Ausländer – Offensive, [online], 10.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722308,00.html>

⁵⁵ SPIEGEL ONLINE – Seehofer gibt sich einen Rechtsruck, [online], 11.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722467,00.html>

⁵⁶ srovnej, SPIEGEL ONLINE – Merkel erklärt Multikulti für gescheitert, [online], 16.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,724046,00.html>

⁵⁷ SPIEGEL ONLINE – Merkel redet Seehofers Provokation klein, [online], 11.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722481,00.html>

V kritice H. Seehofera pokračuje i **Maria Böhmer (CDU)**, která tvrdí, že názory H. Seehofera poškozují zájmy ostatních, kteří se snaží integrační proces urychlit. Doporučuje zvýšit pozornost k problému odchodu vzdělaných Turků zpět do Turecka. „Vzhledem k demografickému vývoji a nedostatku kvalifikovaných pracovníků musíme zajistit, aby více mladých, dobře kvalifikovaných lidí k nám přicházelo a ne, aby se vysokoškolsky vzdělaní Turci vraceli zpět do Turecka“.⁵⁸

Stejný názor má i **Joachim Hermann (CSU)**, který uvedl, že Německo by mělo hlavně zabránit odlivu německých kvalifikovaných pracovníků do zahraničí, zejména USA, a pak je nahrazovat levnějšími pracovníky z jiných zemí. Tento odliv pracovníků není důsledkem politické situace v zemi, ale vlivem počtu nabízených atraktivních pracovních míst a příjmů v Německu. Ke zlepšení této situace vítá také plán uznávání zahraničních odborných kvalifikací v Německu.

Potřebu kvalifikovaných pracovníků pro Německo z kterékoli země obhajuje i **Uwe Schünemann (CDU)** a **Markus Ulbig (CDU)** za podmínky, že se přijme nová, moderní přistěhovalecká legislativa.

K problematice kvalifikovaných pracovních sil se vyjadřuje také **Hans - Peter Friedrich (CSU)**, který navrhuje, aby se nedostatek kvalifikovaných pracovníků řešil zvyšováním kvalifikace vlastních lidí a upřednostňováním odborníků z jiných, než muslimských zemí z důvodu jejich snadnější integrace, oproti imigraci z jiných kultur.

Na podporu integrace vystoupil i **Bülent Arslam (CDU)** z německo - tureckého fóra, který doporučuje řízené přistěhovalectví a upozorňuje na klesající počet kvalifikovaných pracovníků přicházejících z Turecka do Německa.

Ve vládní koalici jsou však i oponenti a kritici integrační politiky vládní koalice. S názory na úspěšnou integraci nesouhlasí **Wolfgang Bosbach (CDU)** s tím, že vláda v integraci selhala, že důsledně neřeší diskriminaci, také nedostatečné vzdělání a malou znalost německého jazyka imigrantů, což pak vede k jejich špatnému uplatnění na trhu práce. V důsledku pak k nezaměstnanosti a nejisté budoucnosti. Požaduje rovněž

⁵⁸ SPIEGEL ONLINE – FDP – General will Deutschpflicht auf Schulhöfen, [online], 13.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722783,00.html>

promyšlenou debatu o integraci ve spolupráci s ostatními stranami a zavedení jazykových kurzů.⁵⁹

Názorům o úspěšné integraci oponuje **Manfred Abelein (CDU)**, který zastává stanovisko, že neřešení integrace může vést v budoucnosti k vážným důsledkům.

Zcela nekompromisní stanoviska k integraci Turků a Arabů zaujímá **Thomas de Maizière (CDU)**, ministr vnitra, který kritizuje nejen velkou koncentraci imigrantů v Berlíně, jejichž velká část v počtu 10 až 15 procent se nechce integrovat, ale navrhuje i tresty za neúčast v integračních kurzech nejdříve v podobě varování, následně pak sankcí. V důsledku malé ochoty se integrovat vznikají paralelní společnosti s daleko většími integračními problémy. Dalším jeho návrhem je zavedení povinné školní docházky do systému vzdělávání a pokud by se tato povinnost neplnila, tak snížit podporu Hartz IV. Ve svých požadavcích na integrační politiku jde ještě dále, požaduje výuku islámu na školách pro pochopení jiné kultury a požaduje i vzdělávání imámů v německém jazyce, aby tito mohli promlouvat k věřícím muslimům německy. Jako příspěvek k objektivní integraci doporučuje zaměstnávat ve školách zahraniční učitele imigračního původu, aby žáci mohli nahlédnout i do jiných kultur. Tuto výuku vidí jako řešení k vyvrácení názorů T. Sarrazina o škodlivosti islámu. „Chceme, aby imámové byli školeni v Německu a konali i v německém jazyce“.⁶⁰

Požadavek výuky islámu na školách a vzdělávání imámů v němčině vyvolal mezi politiky rozpaky. Méně problematickým byl pro ně názor o zaměstnávání zahraničních učitelů.

Dalším jeho požadavkem je výuka německého jazyka již od předškolního věku. Pro uskutečňování svých návrhů nevidí žádný problém. Říká: „Imigrační zákon je dostatečně flexibilní, aby organizoval cílenou imigraci“.⁶¹

⁵⁹ srovnej, SPIEGEL ONLINE – Merkel nimmt in Deutschland lebende Türken in Schutz, [online],3.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715462,00.html>

⁶⁰ SPIEGEL ONLINE – Innenminister will Islamunterricht an Schulen, [online],7.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716138,00.html>

⁶¹ SPIEGEL ONLINE – Regierung will Migranten als Lehrer gewinnen, [online],8.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716372,00.html>

Komentátor Der Spiegel **J. Fleischhauer** k těmto rozdílným názorům uvádí, že nelze zavřít hranice pro muslimské imigranty, ale také nelze zavést disciplinární opatření pro imigranty, kteří se nechovají správně. Je nutno také vidět, že Německo těží z integrace přes to, že za poskytnutými štědrými sociálními dávkami nelze očekávat od jejich příjemců nějakou vstřícnost.

2.1.3 SPD

Politici opoziční strany SPD ve své většině neuznávají názor vládní koalice o úspěšné integraci Turků a Arabů v Německu. Tento názor vychází z jejich politického přesvědčení o umožnění imigrace z muslimských zemí. Vláda však nevyužívá všech možností, aby touto imigrací nedocházelo k negativním jevům v německé společnosti.

Ve svém programu o integraci má SPD stanoveny úkoly, týkající se zlepšení vzdělávání dětí imigrantů, zajistit pro ně jazykové kurzy, zajistit základní kvalifikaci mladým imigrantům po opuštění základní školy a pomoc při hledání práce.

SPD trvá na otevřené imigrační politice, která odporuje vyloučení a usiluje o zlepšení práv a sociální situace imigrantů.⁶²

Mezi kritiky vládní imigrační politiky i H. Seehofera patří **Sigmar Gabriel (SPD)**. Podle něj politická vyjádření H. Seehofera nejsou zodpovědná a poškozují zemi. Je to především jeho snaha přijít na politickou scénu s něčím novým, ale je to jenom populismus a špatná cesta v integraci. Jistou podporou pro jeho názory mohou být i pravicové názory, které vycházejí od dlouhodobě nezaměstnaných Němců.

Vyslovuje také obavy, že odvolání T. Sarrazina, jako člena SPD, z Bundesbank bude mít negativní vliv na preference strany. Názory T. Sarrazina sice neodpovídají politice SPD, ale připouští, že některá fakta uvedená v jeho knize jsou pravdivá.

⁶² srovnej, SPIEGEL ONLINE – Parteiprogramme liefern nur wolkige Versprechen, [online], 9.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716612,00.html>

Dieter Wiefelpütz (SPD) ve svém vyjádření k integraci uvádí, že v integrační politice selhává vláda, což přinese velké integrační problémy v příštích letech. Na základě současného stavu integrace bude velký problém s jejím dokončením.

Rovněž **Ursula Arnold - Cramer (SPD)** zdůrazňuje, že úspěšnost integrace a její řešení závisí na jednání a spolupráci všech parlamentních stran. Vyzývá imigranty ke vstupu do SPD, která jim bude nápomocna v jejich integraci.

Na probíhající debatu o integraci reaguje **Joachim POSS (SPD)** prohlášením v souvislosti s názory H. Seehofera, že „A. Merkelová by měla využít příležitosti k objasnění, kdo v jejich řadách je pro integraci“.⁶³

Za nedokončenou integraci muslimských imigrantů kritizuje vládu **Peter Conradi (SPD)** a poukazuje na důsledek této špatné integrace, který se projevuje v existenci etnických čtvrtí s původním jazykem a kulturou imigrantů.

Mezi největší kritiky vládní politiky integrace patří **Heinz Buschowsky (SPD)**, starosta berlínské čtvrti Neukölln. Na základě vlastních zkušeností vidí stav integrace muslimských imigrantů jako nedokončený a tvrdí, že tento stav se nezlepší ani v příštích letech. Stojí za názory T. Sarrazina s tím, že opoziční názory na integrační politiku státu vyjadřují skutečný stav integrace v Německu. Vinu vidí i na straně těchto imigrantů, protože odmítání se integrovat je základem pro vznik paralelních společností, jako je např. Neukölln. Důsledky malé vzdělanosti dětí imigrantů pak jenom přispívají k prohlubování problémů integrace. Navrhuje vyplácet pouze polovinu přídavků na děti a z druhé poloviny, cca 17 mld. eur financovat vzdělávací projekty pro děti imigrantů. Tento názor byl však označen SPD jako problematický.

⁶³ SPIEGEL ONLINE – Seehofer lehnt Entschuldigung ab, [online],11.10.2010 [cit. 2012-03-23], [online],11.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722408,00.html>

2.1.4 FDP

Strana FDP, jako člen vládní koalice je aktivní v názorech na integraci imigrantů a její řešení. Její političtí představitelé vyjadřují ve své většině podporu integrační politiky vlády.

Rainer Brüderle (FDP) navrhuje, aby se vláda zabývala otázkou řízeného přistěhovalectví na základě bodového systému. „Potřebujeme řízené přistěhovalectví s pomocí bodového systému jako v Kanadě“.⁶⁴ Požaduje rovněž upřednostnění kvalifikovaných imigrantů a zpracování koncepce pro tento způsob imigrace nejpozději v roce 2011.

Ch Lindner (FDP) doporučuje co nejdříve zpracovat novou imigrační legislativu pro řízenou imigraci. „Doporučuji, aby černo - žlutí začali podnikat kroky k novému imigračnímu zákonu“.⁶⁵ Vyjadřuje se také k výuce německého jazyka na školách. Německy by se mělo mluvit nejen ve třídách, ale také mimo vyučování na školním dvoře, což by pomáhalo znalostem německého jazyka u dětí imigrantů a také k jejich integraci.

J. Vogel (FDP) zastává názor, že imigranty je nutno mít pod kontrolou, ale je třeba vytvořit podmínky k soutěži o nejlepší mozky z kterékoli země.

FDP souhlasí s úspěšně postupující integrací, ale doporučuje řízenou imigraci s cílem přivést do Německa kvalifikované pracovníky.

⁶⁴ SPIEGEL ONLINE – BA – Chef Weise verlangt neuen Einwanderungsplan, [online], 11.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722349,00.html>

⁶⁵ SPIEGEL ONLINE – Seehofer blamiert sich in der Integrationsdebatte, [online], 12.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722701,00.html>

2.1.5 Die Grünen

Stanovisko strany **Zelených** k integrační politice je okrajové a vyjádření jejich politiků se týkají pouze názorů H. Seehofera nebo T. de Maizièra.

Renata Künast se vyjadřuje k názorům H. Seehofera, že lže lidem v Německu a jeho názory nesmí v německé veřejnosti vyvolat strach.

Cem Özemir se se svou kritikou obrací na T. de Maizièra k jeho tvrzení, že Berlín se stává centrem pro nepřizpůsobivé imigranty.

Strana Zelených vyjadřuje své kladné názory na probíhající integraci imigrantů v Německu. Jejich účast na debatě o tomto problému integrace v rámci německých parlamentních stran je okrajová.

2. 2 Hlavní problémy Turků v jejich integraci do německé společnosti.

2.2.1 Vzdělání a znalost německého jazyka jako podmínka úspěšné integrace

Hlavní pojmy, které zásadně rozhodují o integraci Turků do německé společnosti jsou vzdělání, znalost německého jazyka a ochota přizpůsobit se běžnému životu německé společnosti. Jsou to ústřední pojmy, na kterých stojí jejich úspěšná nebo neúspěšná integrace a pak i jejich další život v Německu.

Pro společenský vzestup je jedním z nejdůležitějších faktorů vzdělání. To platí i pro imigranty, ať již pocházejí z evropských nebo mimoevropských zemí. Imigranti z mimoevropských zemí, např. z muslimských zemí, mají vzdělání v Německu ztížené odlišným jazykem a zejména odlišnou kulturou.

Hodnocení současných možností a reálnosti vzdělávání muslimských imigrantů a jejich dětí v Německu je v přímé závislosti na německém vzdělávacím systému. Podstatou obtíží tureckých dětí v německých školách je nejen jejich nedostatečná znalost německého jazyka při nástupu do školy, ale i německý vzdělávací systém, který se pro ně stal složitým a často neprůchodným systémem. Úspěchy tureckých dětí ve školách ovlivňují velmi často také jejich rodinné zázemí a prostředí, ve kterém žijí.

K řešení současných problémů ve vzdělávání tureckých dětí přispěly i bilingvní školy, jako je např. škola A. Nesina v Berlíně, která nabízí dětem imigrantů vzdělání na základě dvou jazyků, v případě tureckých dětí německého a tureckého. Tyto školy však situaci ve vzdělávání tureckých dětí komplexně neřeší, v německém vzdělávacím systému jsou spíše výjimkou. Nedostatek vzdělání s malými znalostmi německého jazyka se pak projevují se všemi důsledky na německém trhu práce.

Situaci ve vzdělávání tureckých dětí neřeší komplexně ani turecká gymnázia v některých německých městech.

„Turci mají největší kvótu nedokončené školní docházky, nejnižší počet maturantů, nejvíc lidí bez profesního vzdělání a nejnižší kvótu zaměstnanosti“.⁶⁶

Problémy ve škole mají hlavně děti ze sociálně slabých rodin, které ve své většině znají život v uzavřených etnických a kulturních enklávách měst. Stále více dětí se pak izoluje a nemá téměř žádné styky s německými dětmi. Překážkou v jejich vzdělání je i dvojjazyčná mluva tureckých dětí, ve škole se mluví německy, doma pak mluví turecky.

„Jestliže turečtí imigranti ani ve třetí generaci nemluví dobře německy, přijde se na to, že vinu má jejich okolí, nepřátelské k jejich integraci“.⁶⁷

Stejný názor na podmínku integrace spočívající ve znalosti německého jazyka má i turecký prezident A. Gül a turecký ministr pro evropské záležitosti E. Bagis.

V Německu však zůstává velká část tureckých imigrantů neintegrováná s malou znalostí německého jazyka a většinou nezaměstnaná. Někteří z nich ani nemají vůli se integrovat. Největší problémy integrace jsou však v paralelních společnostech, uzavřených enklávách tureckých a arabských imigrantů, kteří zde žijí ve své kultuře s původním jazykem a tradičními zvyky. Toto vše podstatně zhoršuje jejich vůli se integrovat.

2.2.2 Paralelní společnosti a jejich vliv na integraci

Paralelní společnosti vznikají v důsledku nízkého nebo nedokončeného vzdělání některých skupin imigrantů, zvláště muslimského původu. K tomu přistupuje nedokonalá znalost jazyka většinové společnosti a v mnoha případech i chybějící vůle imigrantů se integrovat.

Paralelní společnosti jsou většinou koncentrovány v regionu s vysokou nezaměstnaností, kde lidé žijí ve své většině ze sociálních dávek. Jde o problém sociální i etnický. Obyvatele těchto paralelních společností tvoří v Německu převážně turečtí a arabští imigranti, kteří zde hledají zázemí rodné řeči, vlastního náboženství i tradičních

⁶⁶ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 323

⁶⁷ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 13

způsobů života. Jedním z rozhodujících faktorů integrace je u těchto migrantů náboženství, silná islámská víra, kterou se tito imigranti řídí ve všech oblastech svého života.

Sociální problémy jsou zde nejlépe vidět na dětech imigrantů, v jejich nezájmu o vzdělání, v nejlepším případě v nepravděpodobné školní docházce. Tím se u nich prohlubuje i neznalost německého jazyka. Všechny tyto skutečnosti pak v dospělosti vedou k neúspěchu na trhu práce, nezaměstnanosti a existenci na příjmu sociálních dávek. Beznadějná budoucnost je pak příčinou násilí v ulicích a nárůstu kriminality. V těchto komunitách žije mnoho rodin, kde jsou nezaměstnaní rodiče i jejich dospělé děti. V takové společnosti není žádný zájem o integraci. Způsob života imigrantů v paralelních společnostech je pro ně většinou trvalý, jsou na tento způsob života zvyklí a mají snahu zde zůstat sami mezi sebou. Nelze opomenout ani sociální podpory, které jim dávají příležitost ke slušnému životu.

Reálná možnost zániku paralelních společností v dohledné budoucnosti neexistuje, protože tento zánik je podmíněn především schopností i ochotou imigrantů se integrovat. Pravidla, která by život v těchto komunitách usměrňovala, neexistují. I když se touto situací v paralelních společnostech němečtí politici zabývají, výsledky nejsou povzbudivé. S nárůstem imigrace relativně rostou již i tak početné paralelní společnosti.

„Tak rychlý rozvoj paralelních společností a tak velká koncentrace imigrantů s omezenou integrací nelze najít nikde jinde než v Berlíně“.⁶⁸

Příkladem neúspěšné integrace tureckých a arabských imigrantů je berlínská čtvrť Neukölln.

⁶⁸ SPIEGEL ONLINE – Wie Berlin seine Zuwanderer integriert - oder nicht, [online], 1.11.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,725574,00.html>

2.2.3 Neukölln, symbol neúspěšné integrace

V berlínské čtvrti Neukölln žije více než polovina obyvatel s imigračním pozadím. Turečtí a arabští imigranti zde tvoří většinu nebo silnou menšinu. „Na dvě třetiny až tři čtvrtiny zde žijících dětí je vyplácena sociální podpora Hartz IV.“⁶⁹ Školy pro většinu dětí nic neznamenaají a pokud do školy chodí, tak více jak polovina z nich ji vůbec nedokončí nebo ji ukončí v hlavní škole.

Na tuto neutěšenou situaci poukazují politici všech německých parlamentních stran. Např. H. Seehofer, CSU, který tuto situaci zná, odmítá další přistěhovalectví z jiných kultur a R. Brüderle, FDP žádá, aby se podporovala imigrace především kvalifikovaných lidí.

Starosta Neuköllnu H. Buschowsky, SPD vidí neúspěch integrace imigrantů v příliš nízkém vzdělání většiny tamních obyvatel, které je zapříčiněno špatně fungujícím školským systémem. Navrhuje: „povinnou docházku dětí imigrantů do mateřských škol, zavedení celodenních škol pro žáky a změnu programů škol a jejich personálního obsazení pro zlepšení výuky“.⁷⁰ Tato opatření mají zajistit větší průchodnost německých škol pro děti imigrantů. Některé jeho návrhy jsou i problematické, např. vyplácet pouze polovinu přídavků na děti, z druhé poloviny financovat vzdělávací projekty. Jedná se 17 mld. eur.⁷¹

Řešení problémů komplikuje i to, že většina dětí imigrantů, které vytvářejí nevládnutelné situace ve školách Neuköllnu, např. v Rütlinické ulici, se narodily již v Německu a měli všechny předpoklady se sžít s německou většinovou společností. Dalším negativním jevem je i to, že rodiče německých žáků, v obavách o jejich vzdělání i bezpečnost, stále méně přihlašují své děti do škol v této čtvrti. I vzdělání imigranti posílají své děti do lepších škol mimo tuto čtvrť. Ve většině tříd tak zůstávají pouze děti imigrantů.

⁶⁹ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 262

⁷⁰ Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011. s. 265

⁷¹ srovnej, SPIEGEL ONLINE – SPD – Politiker will Bildungsprojekte mit Kindergeld finanzieren, [online], 8.9.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716363,00.html>

Neukölln a jiné paralelní společnosti německých měst, kde žije většina tureckých a arabských imigrantů, jsou místa, kde integrace selhala a je zřejmé, že blízká budoucnost to nevyřeší. Je to ale dlouhodobý proces, který se však nedá odkládat.

Nicméně jsou však i pozitivní výsledky v integraci mladých Turků. Jedním z nich je i turecký fotbalista Özil, který se plně integroval a stal se příkladem pro ostatní Turky. Jeho integraci ocenil i prezident A. Gül. Dalším příkladem úspěšné integrace je I. Karaman, 37 let, který vystudoval v Německu a pracuje v německé reklamní firmě jako režisér v Istanbulu. Nebo R. Turgut, 36 let, vystudovaná v Německu, která pracuje rovněž u německé firmy v Istanbulu. I turecký spisovatel F. Zaimoglu se úspěšně integroval do německé společnosti a v současné době je jeho prioritou podpora integračních kurzů v Německu pro imigranty a výuka německého jazyka. Není ani proti sankcím vůči imigrantům, kteří odmítají integraci.⁷²

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že jde spíše o jednotlivce, z nichž pouze jeden je mediálně známý. Z těchto čtyř příkladů však nelze vyvodit závěr, že integrace Turků do německé společnosti je pouze úspěšná.

⁷² srovnej, SPIEGEL ONLINE – Ich fühle mich pudelwohl hier, [online],25.10.2010 [cit. 2012-03-23], dostupné z URL: <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-74735328.html>

3. Závěr

Integraci Turků do německé společnosti věnovala německá vláda vždy velkou pozornost. Příliv imigrantů z Turecka i jiných muslimských zemí postavil Německo před závažný úkol zajistit jejich postupnou integraci tak, aby tito imigranti se mohli zapojit do způsobu života většinové německé společnosti, aniž by se museli vzdát své vlastní identity. Byla to nová situace pro obě strany, jak pro Německo, tak i pro imigranty. Na probíhající integraci často reagovaly obě strany různým způsobem a různými prostředky.

Většina vládních politiků i politiků ostatních parlamentních stran podporovala integraci imigrantů a k tomu přizpůsobovala i legislativu. Tato legislativa stanovovala hranice imigrace a podmínky integrace. Názory vládních stran i opozičních stran nebyly vždy jednotné. V poslední době se objevily i názory o omezení či úplné zastavení imigrace z muslimských zemí. Jako důvod byl uváděn, že tito imigranti se převážně obtížně integrují nebo se neintegrují vůbec. Nemají zájem se vzdát své identity a západní hodnoty jsou jim cizí. Některé skupiny muslimských imigrantů se nechtějí vůbec integrovat a snaží se udržet tuto svou pozici trvale. Je pak samozřejmostí, že děti těchto imigrantů jsou vychovávány ve stejném duchu a v dospělosti zastávají stejné názory jako jejich rodiče.

Největším problémem tureckých a arabských imigrantů je jejich vzdělání a znalost německého jazyka. Mají většinou nižší vzdělání než ostatní imigranti a to pouze v případě, pokud vzdělávací proces dokončí. Uplatnění na trhu práce je pro ně problematičtější, ve většině případů nemožné. Zůstávají nezaměstnaní, žijí ze sociálních podpor, které jim však zaručují slušný život.

Na předměstích německých velkých měst pak vznikají paralelní společnosti, kde se soustřeďují snad všechny problémy integrace. Turečtí a arabští imigranti z nízkých sociálních vrstev zde hledají pro ně známé zázemí, které je jim vlastní – rodnou řeč, náboženství a tradiční způsob života. Zůstávají tak sami mezi sebou. Jako nezaměstnaní a příjemci sociálních dávek nemají postupem času velký zájem o práci, na kterou nemohou ani dosáhnout z důvodu nízkého vzdělání. Děti nechodí do školy a pokud

chodí, tak mnohé z nich ji ani nedokončí a v dospělosti končí jako nezaměstnaní a příjemci sociálních dávek. Paralelní společnosti jsou uzavřeným kruhem, z kterého nelze snadno ven, ale dostat se dovnitř je snadné.

Situaci a problémy imigrace a integrace Turků a Arabů analyzoval T. Sarrazin ve své známé knize. Jsou zde kapitoly, které jsou kontroverzní, jsou zde názory, které považují někteří němečtí politici za diskutabilní a jsou zde i názory, které považují za pravdivé. Kladná i záporná stanoviska německých politiků jsou uvedena v 2. části této práce.

Integrace imigrantů z muslimských zemí byla od počátku postavena na multikulturalismu. Myšlenka moderní společnosti spočívala na otevřené a tolerantní společnosti. Problémem ale vždy zůstala otevřenost vůči zemím s kulturní odlišností, spočívající hlavně v chápání významu a úlohy náboženství.

Z toho lze vyvodit, že západní kultura je vzdálená muslimské kultuře historicky i současně, protože islámské vidění světa je teokratické, tj. nepřipouští odluku církve od státu. Na této odluce však spočívá západní civilizace a ve svém důsledku v odluce politiky od vyznání.⁷³

Imigranti z muslimských zemí se v křesťanské Evropě liší svým islámským náboženstvím, ale i zvyklostmi, tradicemi a způsobem života. Když západoevropské země začaly přijímat imigranty muslimského původu, ať již to byla např. Velká Británie, Francie nebo Německo, měly si tyto země na počátku nebo alespoň v počátečních fázích imigrace stanovit pravidla imigrace, ať již tato imigrace měla pro tyto země jakýkoli důvod. Současně s tím si měly tyto země stanovit pravidla jejich integrace. O tom pravděpodobně žádná z imigračních zemí z počátku neuvažovala, přednější byly politicko - hospodářské zájmy včetně snahy pomoci zemím třetího světa.⁷⁴ A to i v případě, že tato imigrace byla považována, v její počáteční fázi, za dočasnou.

Imigrace z muslimských zemí přinesla evropským imigračním zemím pozitivní výsledky zejména v hospodářské sféře, ale také své negativní důsledky v politickém i občanském napětí a to nejen v Německu, kde žije asi 4 miliony muslimských imigrantů, ale také

⁷³ srovnej, SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. s. 35

⁷⁴ srovnej, SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. s. 65 - 66

např. ve Velké Británii s cca 5 miliony a Francii s více než 4 miliony muslimských imigrantů. Všechny tyto země se dnes potýkají s problematickými imigranty, s nepokojí i násilnostmi v ulicích.

Evropa dnes přijímá imigranty proto, že je nedokáže zastavit. Příčina rostoucího tlaku imigrace z afro - arabského světa na Evropu není jen chudoba, na kterou má největší podíl demografická exploze s nebezpečím přelidnění, stěhování obyvatelů vesnic do měst s následnou nezaměstnaností a ztrátou životních perspektiv, ale je to i snaha přežít a aby člověk přežil, musí odejít.⁷⁵ Cílem imigrace byly dříve Spojené státy, dnes převážně Evropa.

Proto, přes všechny problémy s imigrací v Německu, ať již jsou názory německých politiků a stran vstřícné imigraci nebo se jí snaží alespoň omezit, současný stav imigrace muslimů a jejich integrace do německé společnosti dospěl ke stavu, kdy řešení se nedá odkládat do budoucnosti. A to i v součinnosti s ostatními evropskými zeměmi, kde pokračující imigrace začíná činit potíže. Další nekontrolovatelný nárůst imigrace z jiného kulturního prostředí do Německa i jiných evropských zemí, ať již legální nebo ilegální, může představovat velký politický, hospodářský i kulturní problém.

Zatím jsou politická rozhodnutí v Německu i jinde v Evropě vůči imigraci a integraci většinou vstřícná. Po imigrantech se nežádá vzdát se vlastní kultury, víry nebo jazyka, po imigrantech se žádá začlenění do většinové společnosti tak, aby hodnoty hostitelské země se staly i hodnotami imigrantů a to po celé generace.

Se všemi těmito uvedenými problémy se německá politická reprezentace musí v současné i dohledné době vypořádat. Po období relativního klidu se problémy imigrace a integrace dostaly do popředí politického zájmu. Podnět k seriózní debatě o těchto problémech dal i T. Sarrazin svou knihou. Odezva byla i na turecké straně. Německá veřejnost může tuto debatu jen přivítat. Není sice ukončena a záleží jen na shodě německých politiků, zda jejich vůle k řešení nabude zcela konkrétních podob ve prospěch německé společnosti i imigrantů.

⁷⁵ srovnej, SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. s. 67

Turci a ostatní imigranti z muslimských zemí žijí v Německu ve své většině lépe, než by žili ve své zemi. Zachovávají si svoji víru, svoji kulturu i svoje tradiční zvyky. Žijí v jiné kultuře a přitom se snaží udržet si svou vlastní kulturu. Mají všechny podmínky k tomu, aby se do většinové společnosti integrovali. Německo by mělo pro děti těchto imigrantů více zprůchodnit svůj vzdělávací systém, ne však snížením jeho úrovně. Převážná část integračních problémů Turků v Německu je na straně Turků, na jejich vůli či ochotě se integrovat a zapojit se tak do německé společnosti. Záleží na Turcích, i na politických opatřeních Německa, jak se bude integrační proces v budoucnosti vyvíjet.

4. Literatura:

Akbulut, D. *Türkische Moslems in Deutschland – ein religionssozialgischer Beitrag zur Intergrationsdebatte*, Ulm: Manuscripte, 2003, 127 s. ISBN 10 3934869262

Bannerth, E. *Islam heute-morgen*, Wien: Austria - edition, 1958, s. 200

Boro, I. *Die getürkte republik*. München: Wilhelm Heyne Verlag, 2008. 224 s. ISBN 978-3-453-15536-7

Greve, M. a kol. *Berlin – Deutsch- Türkisch*. Berlin, 2008, 93 s. ISBN 978-3-938352-26-7

Čollák, Petr *Vliv náboženství na integraci imigrantů, role muslimských organizací při integraci tureckých muslimů do německé společnosti*, (bakalářská diplomová práce), Masarykova univerzita, Brno: 2011

Han, Petrus *Soziologie der Migration 3. Auflage*, Stuttgart: Lucius&Lucius, 2010, 408 s. ISBN 978-3-8252-2118-8

Heckmann, F. *Etnische Minderheiten, Volk und Nation*, Stuttgart: Verlag F.Enke, 1992, 279 s. ISBN 3-432-99971-2

Islám - náboženství, historie a budoucnost, přeložil R. Janda, Brno: Jota, 2010, 384 s. ISBN 978-80-7217-628-1

Kaube, J. *Otto Normalabweicher*, Hannover: zu Klampen Verlag, 2007, 189 s. ISBN 978-3-86674-014-3

Klapetek, M. *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku a význam náboženství jako identifikačního prvku při integraci do západní společnosti*, Brno: Masarykova univerzita- FF, 2010, dizertační práce

Kuras, B. a kol. *Islám v Evropě – obohacení nebo nebezpečí?*, Praha: CEP, 2006, s. 99 ISBN 80-86547-53-1

Nassim Ben Iman *Skutečný nepřítel*, Nakl. Albrechtice: Křesťanský život, 2002, 103 s. ISBN 80-7112-082-0

Pryce-Jones, D. *Islamizace Evropy ?* Praha: Občanský Institut, 2005, Bulletin OI č. 166, s. 12

Robbe, M. a kol. *Welt des Islam*, Berlin: Urania Verlag, 1988, 240 s. ISBN 3-332-00193-0

Sarrazin, Th. *Německo páchá sebevraždu*, Praha: Academia, 2011, 432 s. ISBN 978-80-200-2018-5

Sartori, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. 134 s. ISBN 80-7363-022-2

Schulze, R. *Dějiny islámského světa ve 20.stol.*, Mnichov: C.H. Beck, 2002, 447 s. ISBN 978-80-7108-284-2

Šnidauf, J. *Arabské národnostní menšiny v Německu na pozadí současné diskuze o imigraci, integraci a multikulturalismu*, Praha: UK - Fakulta sociálních věd, 2005, bakalářská práce

4.1 Seznam použitých článků

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715462,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715525,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716081,00.html>

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-73791863.html>

<http://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/0,1518,716677,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722308,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722467,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722481,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722408,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722349,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722701,00.html>

<http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/0,1518,722404,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722553,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,722783,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723478,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723036,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723843,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,724029,00.html>

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-74549660.html>

<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,724046,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,724268,00.html>

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-74735328.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,725775,00.html>

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-74822594.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,725574,00.html>

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-75803465.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715807,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715784,00.html>

<http://www.spiegel.de/unispiegel/jobundberuf/0,1518,715572,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,715820,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716138,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716372,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716612,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716906,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,716363,00.html>

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,723532,00.html>